

Høringsinnspill: Prinsipper for bruk av markedet på e-helseområdet

Visiba Care (Visiba) viser til høring på *Prinsipper for bruk av markedet på e-helseområdet* med høringsfrist den 15. juni 2022.

Vi takker for muligheten til å komme med innspill i dette viktige arbeidet. Visiba benytter anledningen til også å vise til våre innspill i forbindelse med arbeidet med rapporten *Samarbeid med næringslivet på e-helseområdet* som danner grunnlag for prinsippene som foreslås i høringsnotatet.

Bakgrunn

Visiba stiller seg bak behovet for å utvikle tydeligere premisser for bruk av markedet på e-helseområdet. De krav og forventinger som stilles til digitalisering av helse- og omsorgstjenestene av pasienter, innbygger og helsepersonell vil i økende omfang utfordre tilbydere av helsetjenester til å holde følge med den forventet teknologiutvikling. For å møte dagens og fremtidig behov må det legges til grunn en økt involvering av leverandører i planleggingen av nye strategier og tilrettelegging for en mer aktiv deltakelse fra industrien i tilgjengeliggjøring av teknologi for helsetjenesten, helsepersonell.

Helse- og omsorgstjenesten har de siste ti årene gjennomgått en omfattende digitalisering. Gjennom denne perioden har digitaliseringsarbeidet i stor grad handlet om konsolidering, innføring av nødvendige standarder og utvikling av nasjonal infrastruktur og nasjonale tjenester. Dette har vært en viktig investering. Selv om mye gjenstår er helse- og omsorgstjenesten nå på en helt annen måte rustet til å ta i bruk teknologi. Det er allikevel et faktum at rammebetingelsene for innovasjon og effektiv bruk av markedet har vært krevende, hvor utvikling i stor grad har blitt initiert, bestilt og utført sentralt. Dette har over tid etablert en krevende markedssituasjon for helseteknologileverandørene.

Visiba viser i den anledning til at det allerede i 2017 lå som en føring til Direktoratet for e-helse at «Direktoratet for e-helse skal, i størst mulig grad, benytte markedet til utvikling av nye tjenester og løsninger». Dette ble også gjentatt som fellesføring til Helse- og omsorgsdepartementets underliggende etater i 2021 med en noe endret ordlyd «Markedet skal i størst mulig grad benyttes til utvikling av nye tjenester og løsninger, med forbehold om de særlige forhold som gjelder på folkehelsefeltet. For å stimulere til næringsutvikling skal næringslivet involveres i planlegging og utforming av planer og veivalg for å sikre best mulig utnyttelse av næringslivets kompetanse og ressurser.»

En felles forståelse av utfordringsbildet er helt avgjørende for å etablere et tettere samarbeid mellom myndighetene og leverandørindustrien. Rapporten *Samarbeid med næringslivet på e-helseområdet* som Direktoratet e-helse utarbeidet i 2021 beskrev samarbeidet med næringslivet svært godt. Visiba ønsker i den anledning å berømme direktoratet for å gi en nyansert, og svært etterlengtet, situasjonsforståelse fra både kunde og leverandørsiden. Rapporten pekte på flere områder som i mindre grad har vært omtalt tidligere, men som i stor grad har hatt en vesentlig betydning for markedsutviklingen de siste årene.

Rapporten har bidratt til å endre en etablert beskrivelse av utfordringsbildet på digitaliseringsområdet til en beskrivelse som også leverandørmarkedet kjenner seg bedre igjen i. Vi viser i den anledning til helse- og omsorgskomiteen som i sin innstilling i behandling av Prop 91 L (2021-2022) la vekt på nettopp denne endringen. Felles forståelse og gjensidig tillitt er svært viktig dersom vi i fellesskap skal lykkes med å etablere en helsetjeneste i verdensklasse.

Nærmere om forslag til prinsipper om sourcing

Visiba ønsker i vårt høringsinnspill å særlig vektlegge prinsippet om sourcing. Vi forstår dette som det nærmeste prinsippet for å beskrive løsninger for et bedre samarbeid og økt forståelse mellom beslutningstakere i helse- og omsorgstjenesten og leverandørindustrien.

Den digitale transformasjonen i helse- og omsorgstjenesten nå gjennomfører vil kreve store investeringer i nye tjenester og løsninger. I dette ligger det også et behov for en betydelig nytenkning i hvordan teknologi utvikles, anskaffes og innføres for å gi best mulig resultat pasienter, innbyggere og helsepersonell.

Visiba mener det ligger et betydelig mulighetsrom i et bedre samarbeid mellom helse- og omsorgstjenestene og leverandørene. Gode prinsipper som gir tydeligere spilleregler vil bidra til å sikre en økt forutsigbarhet for alle parter. Dette vil igjen styrke leverandørindustrien, gi tilgang til flere og bedre løsninger, og styrke innovasjonsarbeidet.

Direktoratet for e-helse legger i sin anbefaling om sourcingstrategi vekt på at det ikke er mulig for forvaltningen å produsere mobiltelefoner, pc-er og skyløsninger internt. Prinsippet om sourcing legger med dette til grunn at beslutningstakere bør vurdere om de skal stille krav til egen virksomhet om utarbeidelse av sourcingstrategi som tar høyde for *«hvordan leverandørmarkedet mest mulig effektivt kan forsyne virksomheten med teknologi, kapasitet og ekspertise over tid»*. Visiba har forståelse for at dette er et viktig område for forvaltning, kommuner, og andre virksomheter i helse- og omsorgstjenesten. Vi mener allikevel eksemplene som det vises til i mindre grad belyser relevante problemstillinger for hvordan leverandørmarkedet best kan utnyttes på e-helseområdet. Forslagene i høringsnotatet svarer etter vår oppfatning dessverre ikke i tilstrekkelig grad ut behovet for prinsipper som understøtter den videre utviklingen av en digital helse- og omsorgstjeneste.

Som overordnet faglig råd lander Direktoratet for e-helse ned på at *«det offentlige skal i utgangspunktet ikke gjøre selv det som markedet kan gjøre bedre og mer effektivt»*. Visiba stiller seg noe undrende til at Direktoratet for e-helse gjennom det grundige forarbeidet som er gjort frem mot dette høringsnotatet ikke foreslår et tydeligere faglig råd. Det foreslåtte prinsippet følger i stor grad opp det som har ligget som en føring fra Helse- og omsorgsdepartementet siden 2017, og det er vanskelig å se hvordan en omskrivning av den føringen vil bidra til å sikre en bedre bruk av markedet på e-helseområdet. Visiba ber derfor Direktoratet for e-helse om å i det videre arbeidet også utlede tydelige prinsipper for hvordan aktørene i helse- og omsorgssektoren skal bruke markedet i utvikling og anskaffelse av digitale tjenester for pasienter, innbyggere og helsepersonell. Dette har vært etterspurt over flere år, og er en helt sentral forutsetning for å lykkes med å sikre en best mulig bruk av våre samlede ressurser for en bedre helsetjeneste.

Prinsipper for en samlet sektor?

For å lykkes med å ta ut gevinstene som digitalisering kan gi er det helt avgjørende at samarbeid mellom både myndighetene, helse- og omsorgstjenesten, og leverandørindustrien utnyttes på en bedre måte enn i dag. Visiba har derfor hatt store forventninger til konklusjonene i arbeidet med prinsipper for bruk av markedet på e-helseområdet. Vi tror en felles oppfatning av hvordan sektoren bedre kan inkludere leverandørene i planlegging og utforming av planer og veivalg vil være en avgjørende suksessfaktor. På bakgrunn av dette er Visiba overrasket over at Direktoratet for e-helse har valgt å utlede prinsipper for bruk av markedet som retter seg mot å gi «en kunnskapsbasert veiledning på problemstillinger beslutningstakere i helse- og omsorgssektoren står ovenfor når e-helseløsninger skal tas i bruk». Vi har forståelse for at gode retningslinjer for beslutningstakere er viktig. Visiba vil imidlertid fremheve en forventning om at prinsippene, og målgruppen for prinsippene, også burde inkludere samarbeidet mellom beslutningstakere og leverandørene. Dette er den kritiske suksessfaktoren vi som en samlet helsetjeneste har behov for.

Vi mener prinsippene vil ha en vesentlig større virkning på felles utviklingen av e-helsemarkedet dersom prinsippet om sourcing også hadde inkludert tydelige forslag til hvordan aktørene i helse- og omsorgstjenesten og leverandørene skal samarbeide. Siden dette mangler mener vi høringsnotatet kun delvis svarer ut den største utfordringen et bærekraftig e-helsemarked står ovenfor. Dette fremstår særlig viktig med utgangspunkt i Direktoratet for e-helses egne analyser som viser til at det på flere områder er lav tillitt mellom aktørene i helse- og omsorgssektoren og leverandørene. Visiba er kjent med at Direktoratet for e-helse har gjennomført et større arbeid med revisjon av den nasjonale styringsmodellen, og at det i dette arbeidet har blitt gjennomført en bred høringsrunde. Vi er også kjent med at Direktoratet for e-helse i dette arbeidet har behandlet spørsmålet om involvering av leverandører med en konklusjon om å ikke inkludere leverandørsiden i ny styringsmodell.

Det kan være mange gode grunner til å ikke inkludere leverandørindustrien i en nasjonal styringsmodell. Visiba vil allikevel benytte anledningen til å løfte behovet for at det etableres nye modeller for hvordan dialogen mellom etterspørsel og tilbudssiden kan forbedres. Det ligger, slik vi oppfatter det, tydelige føringer fra Helse- og omsorgsdepartementet om å etablere

modeller som gir en langt større involvering enn i dag. Vi opplever ikke at dette er svart ut per i dag.

Visiba mener det er viktig å presisere at Direktoratet for e-helse har lagt seg på en veldig god linje når det gjelder høringer og muligheter for innspill. Det er imidlertid behov for å etablere samarbeidsmodeller og fora som i langt større grad gir anledning til tidlig dialog og mulighet for diskusjon. Dette for å kunne bidra til en bedre ressursutnyttelse og raskere digitalisering av helse- og omsorgssektoren. Visiba håper derfor Direktoratet for e-helse i det videre arbeidet kan utvide prinsippene for bruk av markedet på e-helseområdet til også å inkludere prinsipper for samarbeid og samarbeidsmodeller.

